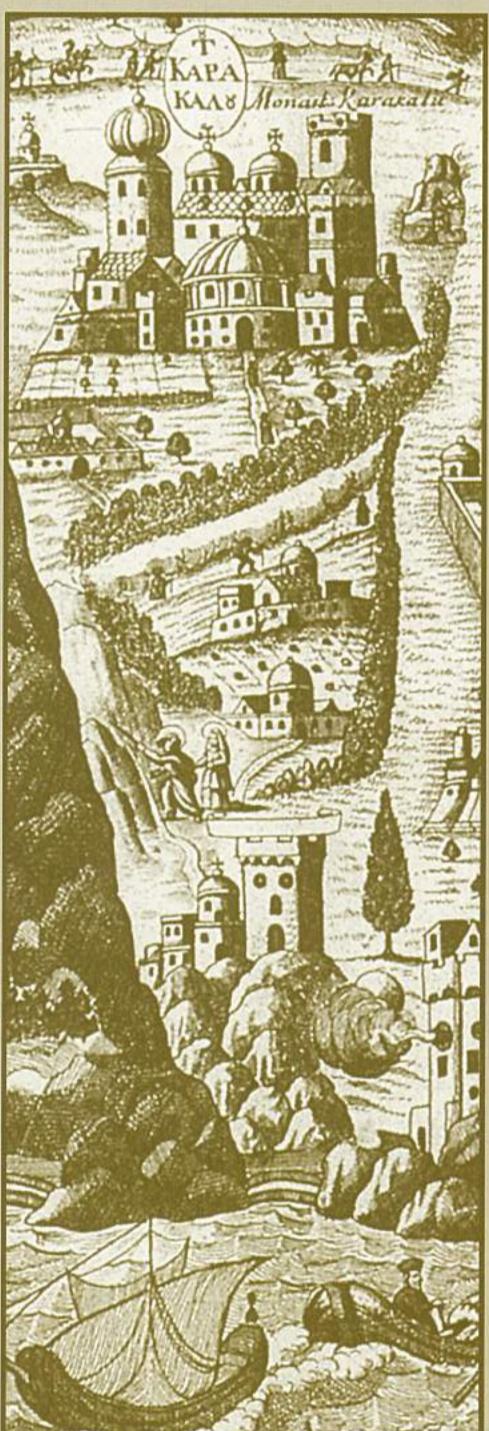

ΚΑΡΑΚΑΛΟΥ

Bρίσκεται στη βΑ πλευρά της χερσονήσου, πάνω σε μιά έξαρση της έντονα κατωφερούς πλαγιάς, σε απόσταση μισής ώρας ανατολικά της Μονής Φιλοθέου και σε ίση απόσταση από τη θάλασσα. Είναι αφιερωμένη στη μνήμη των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου.

Εκφράσθηκαν διάφορες απόψεις για την προέλευση του ονόματος της Μονής. Παρατέρεντας σαν ανυπόστατες, π.χ. αυτήν που αποδίδει την ίδρυσή της, στον Ρωμαίο αυτοκράτορα Καρακάλλα (211-217 μ.Χ.), ή αυτή που συσχετίζει το όνομα με το τουρκικό «καράκουλέ» (μαύρος πύργος), μπορούμε να σταθούμε στην αξιοπιστότερη άποψη, που επισημαίνει τη συχνή εμφάνιση παραπλήσιων επωνύμων κατά την μεσοβυζαντινή περίοδο.

Η ύπαρξη της Μονής, από τον 11ο αιώνα, τεκμηριώνεται με έγγραφο του 1018, που σώζεται στο αρχείο της Μεγίστης Λαύρας, και αναφέρεται στον προσδιορισμό των ΝΑ συνόρων της, με τη Μονή Αμαλφηγών. Κατά τα αναφερόμενα, υπέστη φοβερές επιδρομές και λεηλασίες κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας. Το όνομά της εμφανίζεται συχνά σε επίσημα έγγραφα από την εποχή του Ανδρόνικου Β' Παλαιολόγου και σε πράξεις του Πρωτάτου, που χρονολογούνται στο πρώτο μισό του 14ου αιώνα (π.χ. 1314, 1324, 1345, 1350).

Η ανακαίνιση της μονής τον 16ο αιώνα, συνδέεται και εδώ με τη φιλομόναχη γενναιοδωρία του γηγεμόνα της Βλαχίας Πέτρου Ράρες. Το 1535, με τη μεσολάβηση των βοεβοδών της Μολδοβλαχίας, ο σουλτάνος Σουλεϊμάν Α' εξέδωκε φιρμάνι, με το οποίο αναγνώριζε ότι «το ρηθέν μοναστήριον χρήζει ανακαίνισεως» και επέτρεπε να «ανακαινισθή επί των αρχαίων κτιρίων...», αλλά να μή «κτίσωσι τι επί νέων θεμελίων». Ένα χρόνο νωρίτερα κτίσθηκε ο παραθαλάσσιος πύργος. Στην εντοιχισμένη επιγραφή, εκτός από τους κτίτορες, μνημονεύεται -πράγμα αυστηρήστο- και ο «αρχιτέκτονας»: «...Συρόπουλος Διονύσιος Χατζής και πρωτομάστορης. Ήτος ζυμ', ετελειώθη ο πύργος και ο μπαρμπακάς». Δηλαδή εκτός από τον πύργο υπάρχει υψηλό περιτείχισμα -μικρό κάστρο- που περιέβαλλε ναῦδριο, τράπεζα και κελιά. Η είσοδος στον μπαρμπακά γινόταν με αναστροφή, ξύλινη σκάλα.

Κατά τον 17ο αιώνα αναφέρονται σημαντικές δωρεές στη Μονή: το μετόχι του Αγίου Νικολάου στην Ισμαηλία και οικονομική επιχορήγηση του Ίβηρος βασιλέως Αρτχίλ. Τότε, κατά τον Γεωργειρίνη, κοινοβίαζαν στη Μονή 500 μοναχοί.

Το 1707, με συνδρομή του προηγουμένου Νεοφύτου ανακαίνιζεται η βόρεια πτέρυγα. Στον ίδιο αιώνα γίνονται σοβαρές επισκευές και προσθήκες. Η επόμενη φάση έντονης οικοδομικής δραστηριότητας, εκδηλώνεται μετά την πυρκαγιά του 1875.

Ο πύργος της Μονής παρουσιάζει αξιοπρόσεκτα μορφολογικά στοιχεία και είναι ένας από τους ωραιότερους πύργους στον Αθώ: με προτεταμμένες (εν προβόλῳ) επάλξεις, που προσδίδουν δυναμισμό αλλά και κομψότητα. ■

1. Οι άγιοι Παχώμιος και Παχώμιος, νέοι κτήτορες της Μονής, από τοιχογραφία του 1859 στον εξωνάρθηκα του καθολικού.
2. Οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος, προστάτες της Μονής, από τοιχογραφία του 1768 στον κοιμητηριακό ναό της Μονής..
3. Η Μονή σε σχέδιο του Β. Μπάρσκι (1744).
4. Άποψη της Μονής από τα βόρεια περί το 1870 (φωτογραφικό εργαστήριο I. Μονής Αγ. Γαντελείμονος).
5. Η Μονή. Λεπτομέρεια από χαρακτικό του 1843 (Κύριλλος, Άγιον Όρος).
6. Άποψη της Μονής από τα νότια προ του 1913 (Στέφανος μοναχός).
7. Άποψη από τα ΒΔ το 1935 (Α. Σεραϊδάρης).
8. Η μονή σε χαρακτικό του Ράλλη Κοφίδη (1957)..
9. Σύγχρονη αεροφωτογραφία της Μονής..
10. Αεροφωτογραφία της Μονής τη δεκαετία του 1960.
11. Αεροφωτογραφία της Μονής το 1985.

ΚΑΡΑΚΑΛΟ

2

3

5

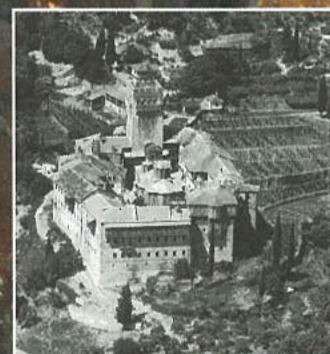
4

6

7

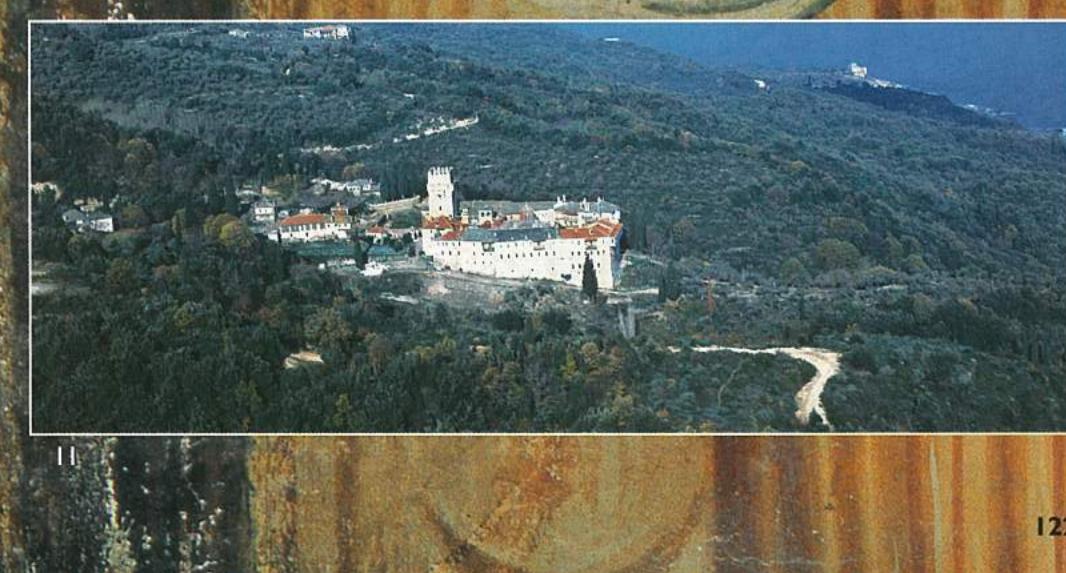
10

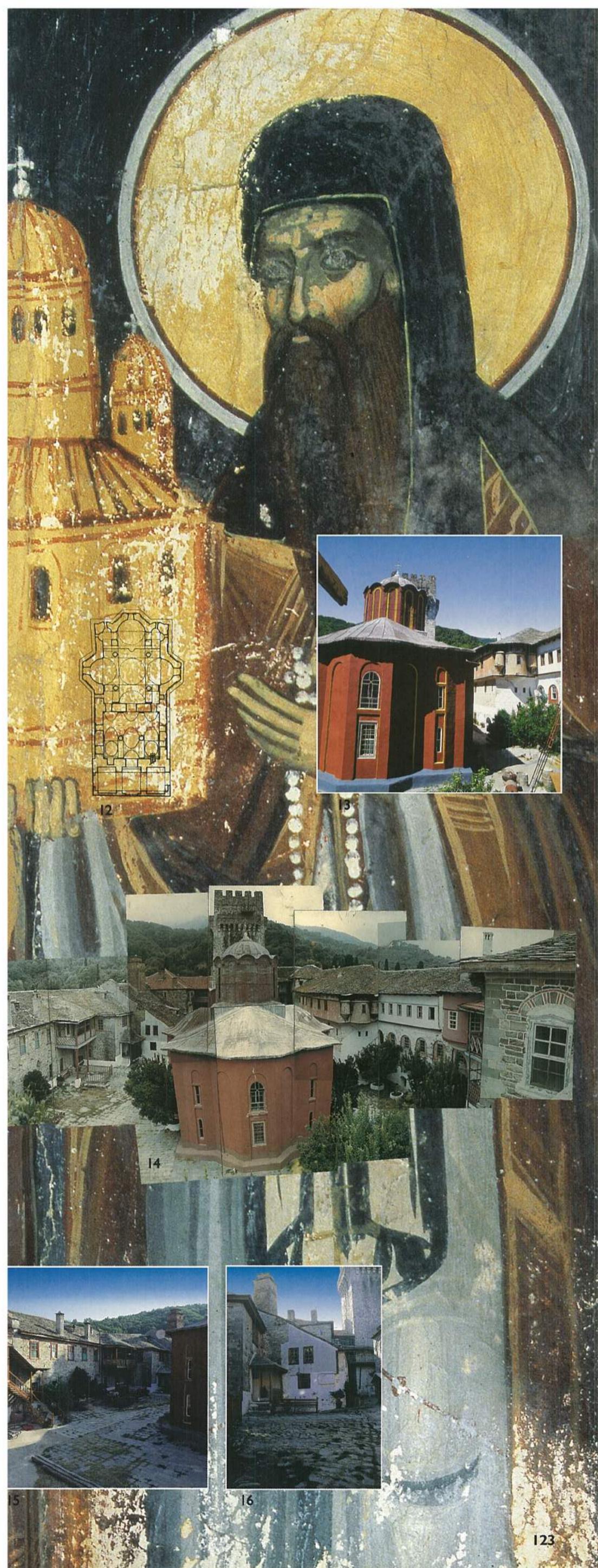
9

8

11

ΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ

Οπως και για τα περισσότερα καθολικά του Αγίου Όρους, έτσι και γι' αυτό, οι γνώσεις μας, ελλείψει ειδικών μελετών, προέρχονται από αρχειακές πληροφορίες και εντοίχιες επιγραφές, που περιμένουν την επιβεβαίωση και τη συμπλήρωσή τους από την ειδική μελέτη. Σύμφωνα με αυτές, η σημερινή μορφή του προέρχεται από ανακαίνιση και επέκταση προς τα δυτικά, ενός κτίσματος που διαμορφώθηκε περί τα μέσα του 16ου αιώνα. Μέσα στα ώρια της δεύτερης δεκαετίας του 18ου αιώνα προστέθηκε ο εξωνάρθηκας (1714), υψώθηκε το κωδωνοστάσιο κατά τον άξονα της δυτικής πρόσοψης του ναού, και τοιχογραφήθηκε ο κυρίως ναός (1717). Η τοιχογράφηση της λιτής έγινε στα μέσα του 18ου αιώνα, ενώ του εξωνάρθηκα, με θέματα από την Αποκάλυψη του Ιωάννου, το έτος 1763.

Αξιόλογη είναι η εφέστια εικόνα των τιμωμένων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, που εικονίζονται σε στάση εναγκαλισμού, ζωγραφισμένη το 1640, με βάση πρότυπο του 16ου αιώνα. Εξαιρετικής εκφραστικότητας είναι και η μεγάλη εικόνα των Δώδεκα Αποστόλων του τέμπλου, έργο ωριμότητας του δασκάλου της ζωγραφικής Διονυσίου του εκ Φουρνά.

12. Η κάτοψη του καθολικού (Π. Μυλωνάς).
13. Αποψη του καθολικού από τα ανατολικά.
14. Πανοραμική άποψη του εσωτερικού της Μονής από τα ανατολικά.

Η ΤΡΑΠΕΖΑ

Εντάσσεται στο ισόγειο της νότιας πτέρυγας και είναι κτισμένη μετά την πυρκαγιά του 1875.

15. Άποψη της νότιας πτέρυγας, με την τράπεζα στο ισόγειο, από το εσωτερικό της Μονής.
16. Άποψη από τα ανατολικά του παλιού μαγειρείου.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΜΜΕΝΗΣ ΒΑ ΚΟΡΔΑΣ [21] [23]

Το ισόγειο και οι δύο πρώτοι όροφοι της βόρειας κόρδας χρονολογούνται από το 1707. Το 1837 επεκτείνεται η πτέρυγα και προστίθεται ο τελευταίος όροφος. Η ανατολική γωνία ανοικοδομείται το 1889. Το 1988 καταστρέφεται από πυρκαγιά ολόκληρη η BA γωνία. Με την επέμβαση του 1990-92 ανακατασκευάζεται το καμένο τμήμα, διατηρώντας πλήρως την αρχική του μορφή με μικρές λειτουργικές τροποποιήσεις.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

1. Το εσωτερικό του αρχονταρικίου πριν την πυρκαγιά.
2. Άποψη του ανατολικού τμήματος της βόρειας πτέρυγας (Α. Σεραϊδάρης, 1935).
3. Η BA γωνία πριν από την πυρκαγιά.
4. Άποψη της BA γωνίας από τον πύργο τη δεκαετία του 1950.
5. Η BA γωνία τη στιγμή της πυρκαγιάς.
6. Η NA γωνία μετά την πυρκαγιά.
7. Στο εσωτερικό της πτέρυγας μετά τη καταστροφή.
8. Η νότια όψη της BA γωνίας και τομή στην ανατολική πτέρυγα.
9. Οι εξώστες της BA γωνίας προς την αυλή της μονής στη διάρκεια της επέμβασης.
10. Η BA γωνία κατά την διάρκεια της επέμβασης.
11. Η βόρεια όψη της BA γωνίας.
- 12,13,14. Ο στρογγυλός εξώστης σε τρεις φάσεις της ανακατασκευής του.
15. Η κάτωφη του τρίτου ορόφου της BA γωνίας.
16. Ό,τι απέμεινε από τη BA γωνία (προοπτικό σχέδιο από τα BA).
- 17,18. Άποψη από τα βόρεια σε δύο φάσεις της αποκατάστασης.
19. Άποψη της BA γωνίας από τον πύργο μετά την αποκατάσταση.
20. Προοπτικά σχέδια του εσωτερικού της πτέρυγας από τα δυτικά.
21. Αποψη από τα δυτικά μετά την αποκατάσταση.
- 22,23. Προοπτικό σχέδιο από τα ΝΔ.
24. Η γωνία από τα ανατολικά μετά την αποκατάσταση.

K A P A K A A O Y

21

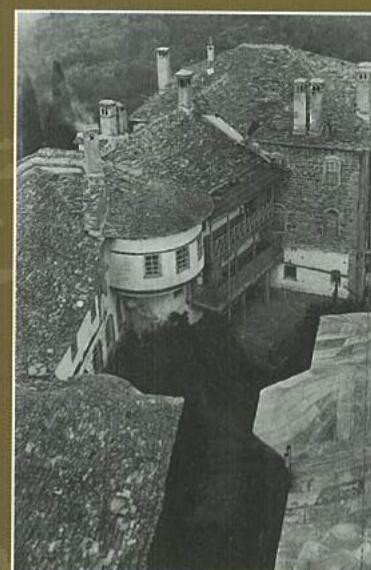
23

1

2

4

3

5

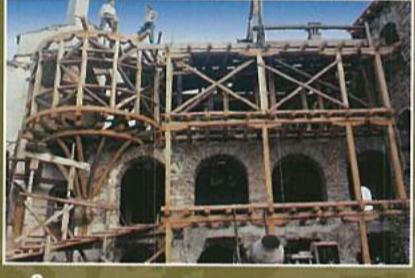
6

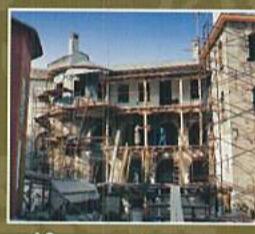
7

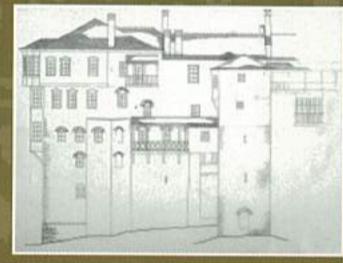
8

9

10

11

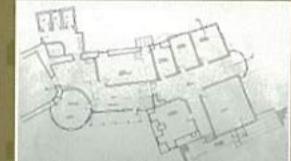
12

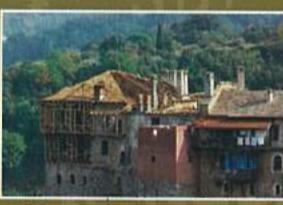
13

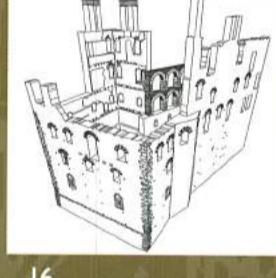
14

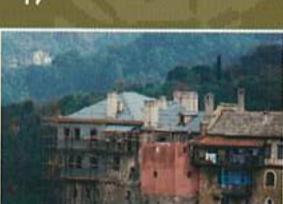
15

17

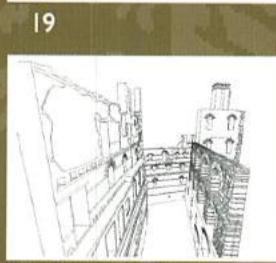
16

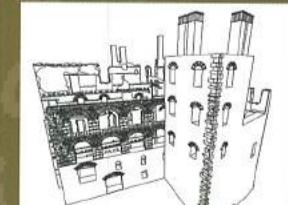
20

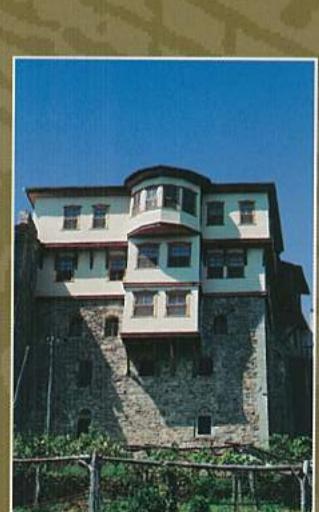
18

22

23

24

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΔ ΚΟΡΔΑΣ [26] [28] [31]

Η ΒΔ κόρδα, όπως και η ΒΑ γωνία, αποτελεί μέρος της βόρειας κόρδας και, ως εκ τούτου, η οικοδομική τους εξέλιξη είναι κοινή. Η ΒΔ κόρδα, όμως, δεν καταστράφηκε από την πυρκαγιά του 1988. Μετά την αποκατάσταση της καμμένης ΒΑ γωνίας η επέμβαση συνεχίστηκε σε όλη τη ΒΔ κόρδα, αποκαθιστώντας τους στατικούς φορείς των επιμέρους τμημάτων, τη διευθέτηση των εσωτερικών χώρων, διατηρώντας σχεδόν στο σύνολό τους τις αρχικές λειτουργίες.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

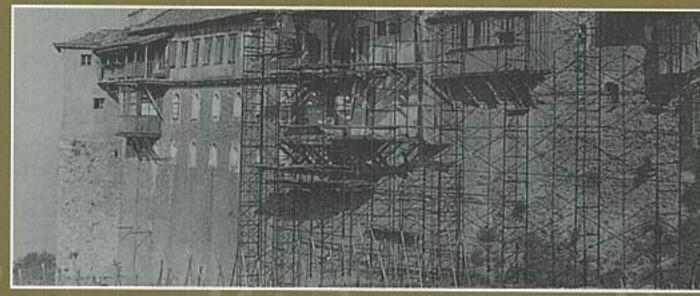
1. Άποψη του εξωτερικού της πτέρυγας από τα βορειοδυτικά.
2. Η κάτωψη του δευτέρου ορόφου.
3. Η εσωτερική όψη της πτέρυγας (πρόταση αποκατάστασης).
4. Η εξωτερική όψη της πτέρυγας (πρόταση αποκατάστασης).
5. Τμήμα της πτέρυγας πριν την επέμβαση.
6. Τμήμα της πτέρυγας κατά τη διάρκεια του έργου.
7. Ο εξωτερικός διάδρομος της πτέρυγας πριν την αποκατάσταση.
8. Τμήμα της πτέρυγας μετά την αποκατάσταση.
9. Λεπτομέρεια της τοξοστοιχίας μετά την αποκατάσταση.
10. Ο εξωτερικός διάδρομος της πτέρυγας μετά την αποκατάσταση.
11. Το βόρειο τμήμα της πτέρυγας πριν την αποκατάσταση.
12. Το ιερό του παρεκκλησίου της Κοιμήσεως της Θεοτόκου μετά την αποκατάσταση.
13. Τομή στο βόρειο τμήμα της πτέρυγας.
14. Το βόρειο τμήμα της πτέρυγας μετά την αποκατάσταση.
15. Αξονομετρικό σχέδιο του βορείου τμήματος (αποτύπωση).
- 16,17. Από το εσωτερικό του παρεκκλησίου της Κοιμήσεως της Θεοτόκου μετά την αποκατάσταση.
18. Το παρεκκλήσι του Αγίου Ιωάσαφ πριν την αποκατάσταση.
19. Το παρεκκλήσι του Αγίου Ιωάσαφ μετά την αποκατάσταση.
20. Η δυτική όψη του βορείου τμήματος της πτέρυγας (αποτύπωση).
21. Το εξωτερικό του δυτικού τμήματος της πτέρυγας μετά την αποκατάσταση.
22. Η βορειοδυτική γωνία της πτέρυγας μετά την αποκατάσταση.

K A P A K A A Λ O Y

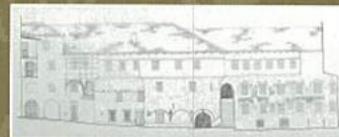
26

28

31

2

3

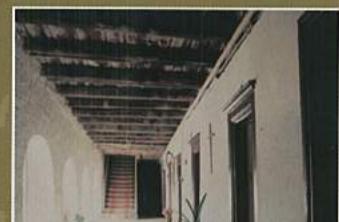
4

5

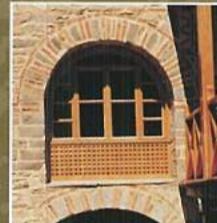
6

7

8

9

10

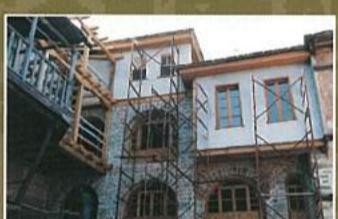
11

12

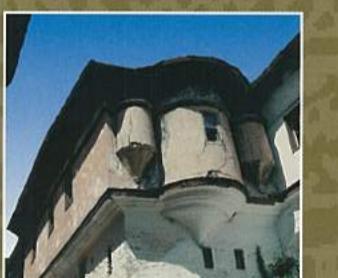
13

14

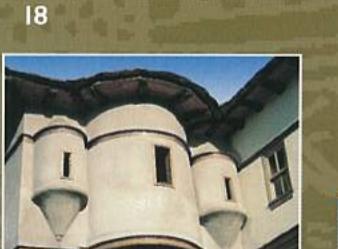
15

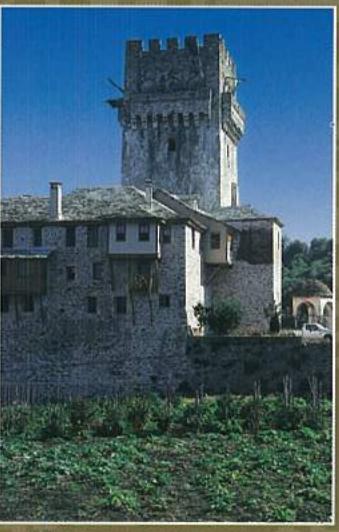
16

17

18

22

ΕΡΓΑ Κε.Δ.Α.Κ.

- 1 Επανέκθεση κειμηλίων σκευοφυλακείου 1982
- 2 Στερέωση κωδωνοστασίου 1982
- 3 Αποκατάσταση κλειστού εξώστη 1983
- 4 Αντιμετώπιση αναγκών χειμώνα 1983/84
- 5 Εργασίες αποκατάστασης αποχετευτικού αγωγού 1983
- 6 Επισκευή πεσσών αποθήκης αρσανά 1984
- 7 Επισκευή προβλήτας (μουράγιου) 1984
- 8 Επισκευή στέγης ΒΔ κόρδας 1984
- 9 Αντιμετώπιση αναγκών χειμώνα 1984/85
- 10 Αποκατάσταση απλωταριάς Β. όψης 1985
- 11 Αποκατάσταση στέγης ΒΔ γωνίας 1986
- 12 Πρόσθετες εργασίες στέγης ΒΔ γωνίας 1986
- 13 Αποπεράτωση τοιχείου αντιστήριξης κοιμητηρίου 1986
- 14 Αποκατάσταση στέγης παρεκκλησίου Αγ. Γεδεών 1987
- 15 Αποπεράτωση εργασιών ΒΔ γωνίας 1987
- 16 Καθαρισμός και διευθέτηση χώρου βιβλιοθήκης 1988
- 17 Άμεσος καθαρισμός και στερέωση καμμένης πτέρυγας 1988
- 18 Κατασκευή προστατευτικού τοίχου στον αρσανά 1988
- 19 Μέτρα για την προστασία χειρογράφων και κειμηλίων 1988
- 20 Προμήθεια και εγκατάσταση αλεξικέραυνου 1989
- 21** Ανακατασκευή της καμμένης πτέρυγας (Α' φάση) 1990
- 22 Αποκατάσταση καμμένης πτέρυγας (κουφώματα) 1991
- 23** Επισκευή καμμένης ΒΑ κόρδας (Β1 φάση) 1992
- 24 Κεντρική θέρμανση καθολικού 1992
- 25 Συμπλήρωση ηλεκτροδοτικού δικτύου 1992
- 26** Συντήρηση, επισκευή, αποκατάσταση ΒΔ κόρδας (Α' φάση) 1993
- 27 Επείγουσες εργασίες στο αντιπροσωπείο 1993
- 28** Συντήρηση, επισκευή, αποκατάσταση ΒΔ κόρδας (Β1 φάση) 1993
- 29 Κεντρική θέρμανση ανατολικής κόρδας 1993
- 30 Επισκευή καμμένης ΒΑ κόρδας (Β2 φάση) 1993
- 31** Συντήρηση, επισκευή, αποκατάσταση ΒΔ κόρδας (Γ' φάση) 1994
- 32 Ανακατασκευή συντήρηση κτιρίων αντιπροσωπείου 1994
- 33 Αποκατάσταση ισογείου χώρου ΒΑ και ΒΔ κόρδας 1995
- 34 Κεντρική θέρμανση βόρειας κόρδας 1996
- 35 Κεντρική θέρμανση νότιας γωνίας 1996
- 36 Αποκατάσταση φθορών προκυμαίας λιμανιού 1996
- 37 Ανακαίνιση - αποκατάσταση αντιπροσωπείου 1996
- 38 Συντήρηση κειμηλίων 1996
- 39 Κατασκευή τοίχων αντιστήριξης ανάντι (αναλημματικών) 1997
- 40** Αποκατάσταση πύργου 1997

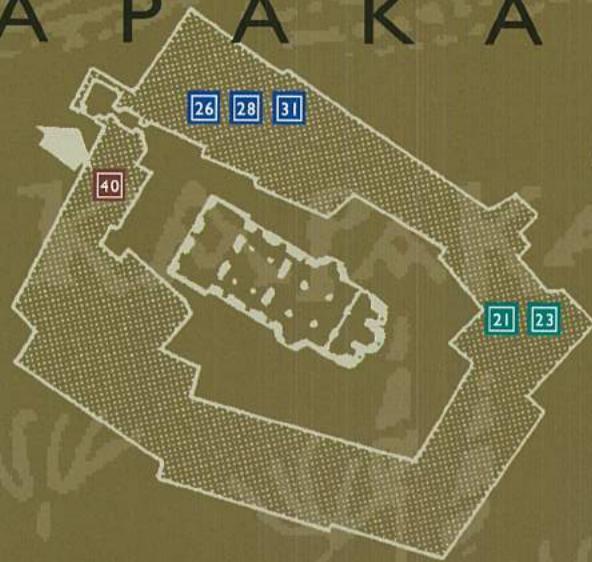
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΥΡΓΟΥ [40]

Ο πύργος χρονολογείται πιθανώς στις αρχές του 16ου αιώνα. Στην εποχή μας, έχοντας χάσει την οχυρωματική του λειτουργία, είχε πέσει σε αχρησία και παρουσίαζε σοβαρά προβλήματα στεγανότητας και υγρασίας στο εσωτερικό του. Με την επέμβαση του 1998 αποκαταστάθηκε η στεγανότητα, συμπληρώθηκαν τοπικά και αρμολογήθηκαν οι λιθοδομές, αποκαταστάθηκαν τα δάπεδα και τοποθετήθηκαν κουφώματα, αφήνοντας σε εκκρεμότητα την τελική επιλογή της χρήσης, που θα εξαρτηθεί από τη συμπεριφορά του μνημείου μετά την ολοκλήρωση της επέμβασης.

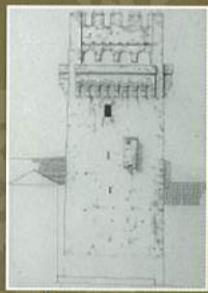
Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

- 1,2,3,4. Οι τέσσερις όψεις του πύργου: δυτική, νότια, ανατολική, βόρεια (αποτύπωση).
5. Ο πύργος από τα δυτικά.
6. Η στέγη του πύργου πριν την επέμβαση.
7. Το κάτω μέρος του πύργου από το εσωτερικό της Μονής.
8. Ο πύργος από τα νοτιοδυτικά.
9. Η σιδερόφρακτη πόρτα του πύργου.
10. Θολωτή οροφή του πύργου.
11. Τοξωτό άνοιγμα του πύργου με την αγκύρωση της μεγάλης καμπάνας.
12. Τομή στον πύργο.
13. Ο πύργος από τα δυτικά κατά τη διάρκεια του έργου.
14. Ο πύργος από τα ανατολικά μετά την αποκατάσταση του έργου.
15. Γενική άποψη της Μονής από τα βορειοδυτικά.

KAPAKAΛΑΟΥ

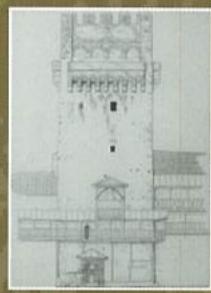
40

1

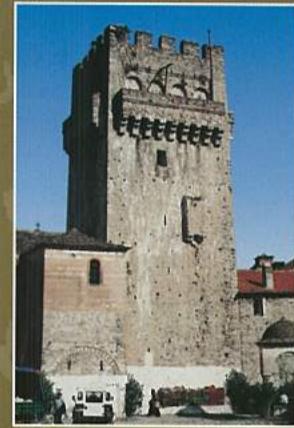
2

3

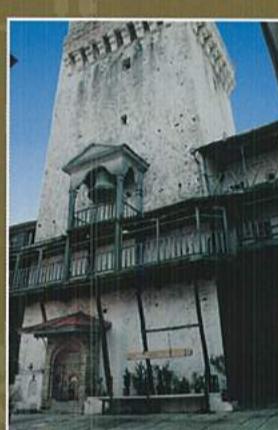
4

5

6

7

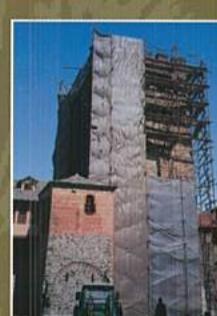
8

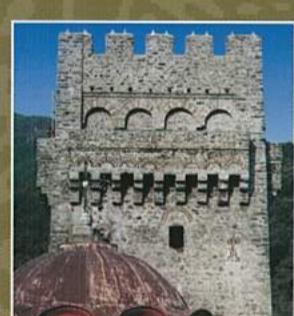
9

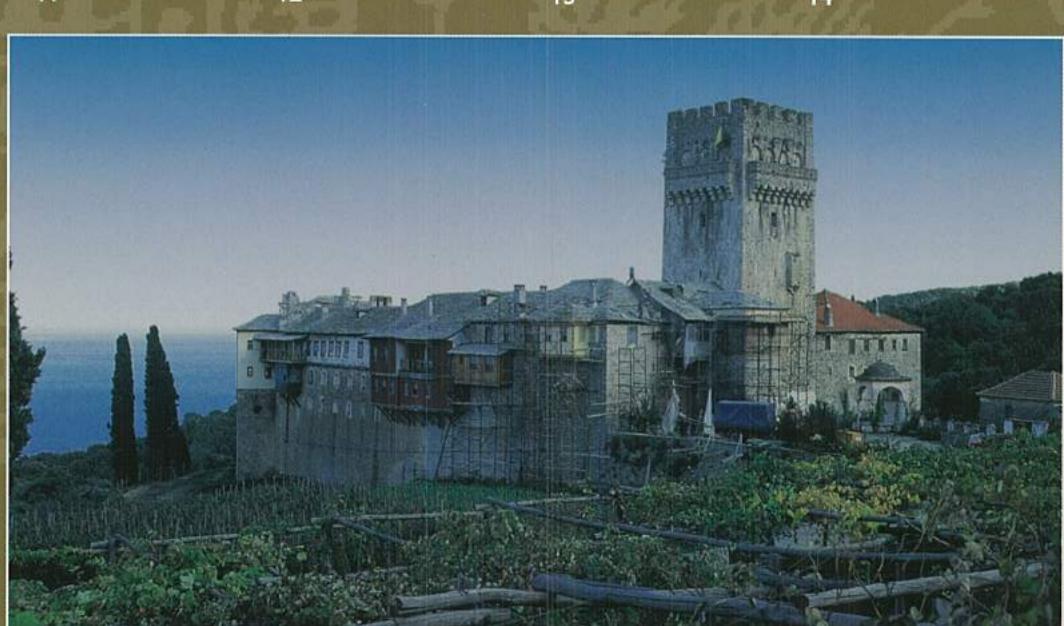
12

13

14

15